

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 81-13:811.11

РОЛЬ ЛЕКСИКОГРАФІЇ У НАВЧАННІ ТА ВДОСКОНАЛЕННІ НАВИКІВ ПЕРЕКЛАДУ

Греков В.О.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Дана стаття містить аналіз ролі такого аспекту лінгвістики, як лексикографія, у навчанні та роботі професійного перекладача. Подано графічні дані, що наочно ілюструють матеріал, причини викладання даного аспекту у ВНЗ для спеціальності «Переклад» та на факультетах лінгвістичного спрямування, а також проаналізовано на конкретних прикладах, як лексикографія становить інтерес для початківця і професійного перекладача, і чим саме. Стаття містить тлумачення базових понять та термінів, а також приклади лексикографічних одиниць, із поясненням необхідності їх вивчення саме для перекладачів. Досліджено механізм залучення лінгвістичних даних у процес перекладу. Стаття може стати у пригоді як студентам філологічних спеціальностей, так і фахівцям у галузі перекладу.

Ключові слова: мовознавство, лексикографія, лексикологія, переклад, професійний перекладач, тезаурус, тлумачний словник, енциклопедичний словник.

Лексикологія є лінгвістичним аспектом, обов'язковим для вивчення на філологічних факультетах, утім, саме для перекладачів вона становить значно більший інтерес, позаяк вона уможлиблює здійснення перекладів швидше та з більшою якістю, тому перекладач має бути обізнаним у тих дисциплінах, що допоможуть йому швидше та краще знаходити лексичні відповідники. **Проблемою** даної статті є висвітлення того, чому лексикографія становить особливий інтерес для початківців, професійних перекладачів та студентів спеціальності «Переклад», оскільки це допоможе студентові більш ефективно структурувати процес навчання, а фахівцеві – доповнити проміжки у наявних знаннях.

Панорама критики. Незважаючи на те, що лексикографія як практична дисципліна набула теперішнього розмаху лише у другій половині двадцятого сторіччя, власне цій темі було присвячено порівняно значну кількість публікацій, зокрема українських [7; 10; 16; 18], радянських [1; 14] та російських [2; 4; 5; 12]. Проте жодне з цих джерел не розглядає питання ролі, що її відіграє лексикографія для перекладачів, ані містить відомості, корисні для перекладачів, що видаються найбільш важливими для залучення у практичну перекладацьку діяльність. **Це зумовлює актуальність даної статті.**

Отже, метою даної статті є:

- прояснити роль аспекту «лексикографія» в навчанні професійних перекладачів;
- назвати причини, з яких знання лексикографічних принципів є необхідним інструментом у роботі перекладача;
- довести необхідність вивчення перекладачем певних аспектів лексикографії та практичного застосування засвоєного в процесі вивчення даної дисципліни теоретичного матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Не можна переоцінити цінність та необхідність такого інструменту, як словник, для будь-якого студента лінгвістичних спрямувань, не кажучи вже про перекладача, по-

треба якого звертатися до словника набагато частіше. Саме тому перекладач має володіти цим інструментом на рівні Паганіні, а це означає:

- Вміння правильно обирати потрібний тип словнику в залежності від лексики, що знаходиться під питанням або становить проблему;
- Вміння орієнтуватися у помітках словникової статті та принципах організації її структури;
- Мати змогу при необхідності скласти власні глосарії, тезауруси тощо;
- Бути здатним аналізувати лексику і класифікувати її за лексикографічними принципами.

Лексикографія – це розділ мовознавства, прямою функцією якого є складання словників, їх вивчення, класифікація та структуризація. Цілком зрозуміло, що, зважаючи на специфіку поставленого завдання, лексикографія використовує інструментарій такої лінгвістичної дисципліни, як лексикологія, для отримання інформації про лексику перед тим, як групувати її у певні списки, що потім лягають в основу словників. Лексикографія поділяється на теоретичну і прикладну.

Теоретична лексикографія намагається охопити комплекс проблем, що пов'язані з розробкою макроструктури та мікроструктури словника, типологією словників та історією лексикографії. До макроструктури відносимо питання відбору лексики, загального об'єму словника, його типу, а також принципів розташування матеріалу. До мікроструктури словника належать структура словникової статті, типи словникових визначень, співвідношення різновидів інформації про слово, типи мовних ілюстрацій тощо. **Типологія словників** – це лексикографічна дисципліна, що займається суто класифікуванням типів словників, довідників та енциклопедій. **Історія лексикографії** розглядає розвиток і перспективи цього підрозділу загального мовознавства в діахронічному аспекті.

Практична лексикографія забезпечує створення словників, опис та стандартизацію мови, знаходить найбільш оптимальні способи словарної репрезентації лексики та знань про мову.

Як наукова дисципліна, із своєю структурою, сформульованими завданнями, правилами, проблемами та метою лексикографія сформувалася вже у XX столітті, хоча складанням словників, звичайно, люди займалися протягом кількох тисячоліть. Так, перші словники, або їх подоби, з'явилися ще у XXV сторіччі до н.е. у давньому Шумері. Хоча насправді це були не словники у сучасному вигляді, а скоріше глоси – на типовому рукописі, або глиняній табличці, розкреслювалися поля, на яких виписували значення незнайомих слів із тексту. Взагалі глоса (від давньогрецького γλῶσσα – мова, мовлення) може бути інтерлінійною (міститися просто над словом або під ним, тобто між рядків), або маргінальною (знаходиться на полях тексту). Після шумерів глоси застосовували греки, коли вивчали поезію Гомера, згодом римляни використовували так звані латинські глоси, а з розвитком національних мов з'являлися вже і глоси кожною конкретною мовою.

Технічно першим повноцінним словником можна назвати 爾雅 [Ēyǎ], який було створено у стародавньому Китаї 4000 років тому. Це окрема книга, що складається із 19 зв'язок, кожна з яких містить по 20-30 бамбукових планок розміром 1x40см, а загальна кількість словникових статей становить 2094. Зважаючи на те, що сучасні найповніші словники китайської мови містять близько 60 00 ієрогліфів із тлумаченням, а освічені китайці за все життя вивчають приблизно 10 000 з них, словник Ерія можна з повним правом назвати достатньо повним, особливо з огляду на давність. До того ж, цей словник є тематичним, оскільки китайська мова не має впорядкованого алфавіту. Серед тем, розкритих у словнику, терміни спорідненості, житла, інструментів, території, типів ландшафту, флори, фауни.

Найдавніший же з рукописних слов'янських словників – так званий азбуковник – було створено 1282 року в якості додатку до Кормчої книги. Туди було вміщено тлумачення 174 слів, що зустрічалися в тексті книги і, на думку невідомих укладачів, могли становити складнощі для читача. **Азбуковником** словники такого типу називалися тому, що вони були рукописними документами, у яких словникові статті із заголовним словом та тлумаченням було розміщено за алфавітним принципом.

Сучасний перекладач має доступ до неймовірної кількості словників різноманітних типів.

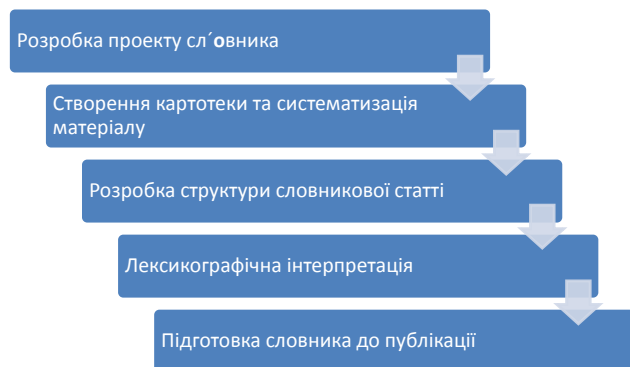

Схема 1. Етапи розробки словника

Це одночасно уможливило знаходження ним потрібного словникового відповідника при перекладі, і ускладнює його. Надзвичайно великі об'єми інформації потребують від перекладача правильного вибору еквівалента в залежності від багатьох факторів.

Перш ніж аналізувати типологію словників та її значення для перекладачів, доречним буде сказати кілька слів про процес створення словника як такого.

Незалежно від типу словнику першим етапом є створення проекту сл'овника, тобто низки слів, що згодом увійде до словнику, ставши, власне, його основою. За підготовки словника виводиться відбір термінів, встановлюється співвідношення об'єму розділів та власне статей, виділяються цикли статей та розробляється система посилань. Другим етапом є систематизація отриманої в результаті складання словника лексичної інформації, упорядкування її за принципом, що його покладено в основу словника. На третьому етапі проводиться розробка структури словникової статті, системи поміток, обсяг статті, наявність або відсутність ілюстрації і под. Під лексикографічною інтерпретацією розуміємо тлумачення, переклад або надання додаткової чи супровідної інформації за принципом словника у словникову статтю. Так, для двомовних словників це переклад, для енциклопедичних та тлумачних – тлумачення поняття, для етимологічних лексикографічною інтерпретацією будуть відомості про походження, для синонімічних, окрім тлумачення, вміщують список синонімів тощо. Останнім етапом є остаточне редагування словника і підготовка його для публікації у готовому вигляді.

Типологія словників дуже розмаїта, але перекладачеві слід розбиратися у ній для того, щоб мати можливість безпомилково визначити, до якого словника звернутися під час перекладу проблемної словникової одиниці, аби отримати саме потрібний еквівалент. Відомий радянський лексикограф, укладач французько-російського та російсько-французького словника Л.В. Щерба (1880-1944) подавав таку типологію словників [17] (що складалася з 6 протиставлень):

- 1) Словник академічного типу – словник-довідник.
- 2) Енциклопедичний словник – словник загального характеру.
- 3) Тезаурус – звичайний (тлумачний або перекладний) словник.
- 4) Звичайний словник – ідеологічний або ідеографічний словник.
- 5) Тлумачний словник – перекладний словник.
- 6) Історичний словник – неісторичний словник.

Утім, будувати типологію словників на протиставленнях децю нелогічно, оскільки метою типології є класифікація словників, а не протиставлення їх одне одному. Зрозуміло, що розподіл словників по типам виконується відповідно до їх розбіжностей, але вони при цьому мають розглядатися не як розбіжності, а як визначні характеристики. Тому ми будемо структурувати типи словників частково, за певним критерієм, і потім подавати пояснення.

Поділ словників за джерелом структурує їх на авторські або колективні. Перекладачеві при

Схема 2. Типи словників за відбором лексики

виборі варто завжди віддавати перевагу колективним словникам, оскільки обсяг вмінь та знань однієї людини – навіть експерта в певній конкретній галузі – менший, ніж у колективу індивідумів. Тому, якщо є два словники одного типу за відбіркою лексики, зазвичай слід довіряти більше тому з них, який було створено великим колективом лінгвістів.

Тезауруси поділяються на тлумачні або енциклопедичні. Відрізняються вони один від одного тим, що обсяг словникової статті енциклопедичного порівняно більший, і наявністю в енциклопедичному словнику посилань на джерела, з яких взято інформацію, що міститься в лексикографічній інтерпретації. Тлумачний же словник, на відміну від енциклопедичного, містить приклади слововживання. Ці типи словників зазвичай є одномовними, і виручають перекладачів тоді, коли двомовні словники з тієї чи іншої причини не містять проблемного слова, тоді його можна буде перекласти, спираючись на словникове тлумачення, із залученням аналогії.

Поділ лексики за історичною перспективою подає класифікацію лексики на архаїзми, історизми та неологізми. **Архаїзмами** (від давньогрецького *αρχαίος* – *первісний, стародавній*) називають лексику, яка, вийшовши із сучасного традиційного слововживання, була замінена іншим словом, своїм синонімічним аналогом. Так, слово «латрина» (французького походження, друга половина XIX сторіччя) було у першій половині XX століття замінено на «ватерклозет», яке, у свою чергу, змінилося у повсякденному мовленні синонімом «туалет», що використовується у сучасній мові. Під **історизмом** розуміють слово або словосполучення, що повністю відійшло у пасивний словник тієї чи іншої мови, не маючи еквіваленту позначуваного поняття у її сучасному варіанті (гусар, бунчук, фольверк). Неологізмом називають слово або словосполучення, що увійшло до складу запасу активного слововживання порівняно нещодавно, але вже має активне використання великою кількістю носіїв (в іншому випадку є так звані авторські неологізми, що використовуються у творчості одним або кількома індивідуумами). Сьогодні неологізмами можна назвати слова типу «кнопкодав», «есемеска», «зафрендзонити». Неологізми з'являються у мові щодня, проте не всі з них потрапляють у словники саме через їх недостатню

поширеність у повсякденному мовленні. Архаїзми, історизми та неологізми можуть трапитися перекладачеві в художніх текстах, публіцистиці та спеціалізованих періодичних виданнях.

За походженням лексики розрізняють словники питомої лексики, словники іншомовних слів та словники інтернаціоналізмів. Під **питомою лексикою** мови розуміємо слова, словосполучення та поняття, що є притаманними тій чи іншій мові, сформовані її морфологічними засобами, відповідають її граматичним, синтаксичним та стилістичним категоріям та мають територіальну обмеженість кордонами держави чи держав, основною мовою яких вона є. Іншомовні слова, відповідно, мають походження з іншого мовного осередку, проте були засвоєні даною мовою і увійшли до активного словникового запасу внаслідок комунікативних процесів, контактів, інших типів взаємодії. Інтернаціоналізмами ж називають слова, що у схожому вигляді функціонують у словниковому запасі кількох мов одночасно. Перекладачеві варто вивчати іншомовні слова й інтернаціоналізми, оскільки вони є очевидними і найпрозорішими еквівалентами, і часто застосовуються у текстах політичної, економічної та наукової спрямованості.

Нарешті, за характером типів слів словники поділяються на словники okazіоналізмів, скорочень та онамастичні.

Okazіоналізм є явищем нерегулярним у мові, і зрідка входить до загальноновживаної лексики або словникового запасу великої кількості мовців. Це мовленнєва одиниця, утворена за морфологічними принципами, притаманними даній мові, що існує лише у певному конкретному прояві та контексті. Такі слова або вислови є створеними навмисне, і зазвичай несуть певний підсилювальний ефект, окрім фактичної інформації. Часто okazіоналізми ототожнюють з авторськими неологізмами, оскільки okazіоналізми обов'язково несуть авторський індивідуальний характер та експресивне забарвлення. Як приклад можна назвати okazіоналізми «кнопкодави», «тітушки», «настелюбство». Словники okazіоналізмів стануть у пригоді перекладачеві художньої літератури, а також перекладачеві текстів публіцистичного стилю. Окрім того, okazіоналізми іноді зустрічаються в усному мовленні політичних діячів, але у випадку перекладу усного мовлення часу на звертання до словника у перекладача не буде.

Скорочення (аббревіатура, акронім) – складноскорочені похідні слова, що утворені з початкових літер, складів або частин слів, що входять до складу назви утвореного поняття (наприклад, БПП – Блок Петра Порошенка, або СБУ – Служба безпеки України; рацс – реєстрація актів цивільного стану). Для перекладача словники скорочень є дуже цінним інструментом, оскільки деякі типи текстів (офіційно-діловий, технічний стиль) містять значну кількість аббревіатур, розкриття змісту яких іноді суттєво впливає на зміст документу.

Ономастичні (від давньогрецького *ὄνομα* – назва або ім'я) **словники** містять власні імена об'єктів із поясненнями щодо їх виникнення, розвитку і функціонування. Це можуть бути, відповідно до розділів ономастики, словники географічних назв, або словники назв тварин, рослин тощо. Ономастичним словником перекладач має користуватися у тому випадку, якщо значення, орфографія або походження певного власного імені становлять проблему.

Наступним критерієм класифікації словників є розкриття окремих аспектів слова, його лінгвістичних параметрів.

Етимологічні (від давньогрецького *ἐτυμολογία* – вчення про істинне значення слова) **словники** це лінгвістичні словники, що містять інформацію про історію слів, словосполучень та іноді морфем, а також інформацію про зміни фонетичного, семантичного та граматичного характеру, яких зазнали слова у процесі розвитку. Перекладач, на відміну від лінгвістів, зрідка вдається до етимологічних словників, оскільки зазвичай йому доводиться мати справу з словами у їх сучасному варіанті. Етимологічний словник прийде на допомогу перекладачеві спеціальної лінгвістичної літератури, історичних текстів або текстів художнього стилю, що містять інформацію етимологічного характеру.

Граматичні (давньогрецьке *γρᾶμματική* від *γρᾶμμα* – «літера») **словники** містять інформацію про морфологічні та синтаксичні властивості слова. У них вказано словозмінні характеристики, а також місце та роль слова у реченні, що необхідні для побудови зв'язних висловлювань, речень та текстів. Граматичний словник стане у пригоді перекладачеві, коли він не може пригадати або не знає, як виглядає те чи інше слово у відповідній граматичній формі часу, числа тощо.

Орфографічний (від давньогрецького *ὀρθός* – правильний і *γράφω* – писати) **словник** – нормативне видання, в якому правила написання слів, їх наголос та коротка граматична характеристика узгоджені із стандартами та нормами сучасного правопису природної мови. При цьому враховуються такі параметри, як написання звуків літерами, написання слів разом, окремо і через дефіс, уживання великої літери, написання афіксів і закінчень окремих слів та правила переносу частин слова із рядку в рядок. Орфографічний словник не становить значної необхідності для перекладача на етапі навчання в університеті або професійної діяльності, оскільки правильне написання слова наявне і в звичайному словнику, а більш детальна інформація часто виявляється надлишковою і збільшує час, витрачений на процес підбору еквівалентів, а значить, і на процес перекладу.

Орфоепічні (від давньогрецького *ὀρθός* – «правильний», *ἔπος* – «мова», «мовлення») **словники** є словниками фіксованих норм літературної вимови за допомогою затверджених систем транскрипційних знаків. Орфоепічні словники базуються на засадах теоретичної і практичної фонетики певної конкретної мови, складу її фонем, їх окремих варіацій та алофонів. Орфоепічні словники застосовуються перекладачами під час фонетичного тренування, а також у випадку, якщо слово має різні варіанти вимови відповідно від територіального положення (як, наприклад, британська та американська англійська, що мають різні варіанти вимови тих самих слів (*often, castle* тощо).

Словники службових слів містять неповнозначні, або систематичні слова, тобто вільні морфемі, які можна інтонаційно об'єднати зі словом, словосполученням та реченням. Виражають такі слова різні стосунки між повнозначними словами і словосполученнями, надаючи їм різних значенневих відтінків. Наприклад, в українській мові до службових слів належать частки (так, ось, хтозна-), сполучники (з, проте, але) та прийменники (у, під, понад). Перекладачеві доречно користуватися словниками такого типу, коли еквівалент службового слова через контекст або інші фактори відсутній у загальному словнику.

Наступним критерієм типології словників є вибір одиниці, що описується.

Словники морфем, або найменших частин мови, що мають певний зміст містять кореневі та/або афіксальні (префікси, суфікси,

Схема 3. Типи словників за лінгвістичними параметрами слів

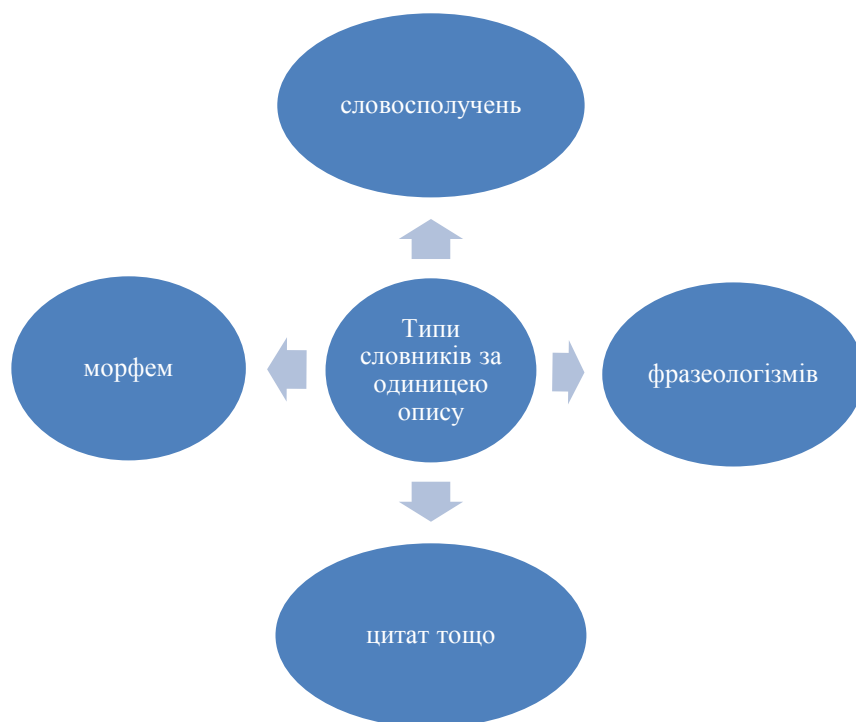

Схема 4. Типи словників за одиницею опису

постфікси, флексії та інтерфікси) значимі частини слова, а також інформацію лінгвістичного характеру, що стосується їх функцій у мові. Перекладач має зосередити свою увагу на одно- та у кращому випадку двомовних морфемних словниках, оскільки саме морфемами використовуються для словотвору, за допомогою якого перекладач може розширити свій словниковий запас, синтезувати відповідник у випадку відсутності такого у словнику і под.

Словники словосполучень містять цікаву для перекладача інформацію щодо узгодження, сполучення та синтаксичних функцій певних слів. Вони дають перекладачеві дані про те, які словосполучення найчастіше можна зустріти з тим чи іншим словом, і у яких випадках доречно вживати те чи інше словосполучення.

Фразеологічні словники містять інформацію стосовно різноманітних стійких словосполучень тієї чи іншої мови. Зазвичай ці фразеологізми мають непряме значення, що зумовлює складність їх перекладу, тому тримати фразеологічний словник напоготові – обов'язок кожного перекладача, позаяк фразеологізми трапляються як у письмовому художньому, так і в образному усному мовленні, а також існує фразеологія певних галузей людської діяльності та ін.

Словник цитат містить дослівні витримки або уривки певного тексту або висловлювання, що належать тій чи іншій людині, із вказанням джерела. Часто словники цитат бувають двомовні, і також містять і посилання на те, коли і де вперше з'явилася цитата. Перекладач вдається до словника цитат, якщо у тексті наявна цитата канонічного характеру, переклад якої вже наявний попередньо, і який бажано навести у тому вигляді, який є загальноприйнятним (зокрема, цитати з Біблії традиційно наводяться за чинним на момент перекладу синодальним перекладом).

Іншими типами класифікації словників є

– **діахронічний** (історичні словники, словники певних епох сучасної мови). Такі словники перекладач запитує, коли текст має історичний характер, або за умов розшифрування рукописів.

– **за функціональним аспектом** (частотний та рідких слів). Перекладач використовуватиме лише словники рідких слів, оскільки частотні зазвичай містять загальну лексику, що нею перекладач має вже володіти, принаймні на етапі професійної діяльності.

– **за стилістичним застосуванням** (словники метафор, епітетів, порівнянь, обсценної та експресивної лексики тощо). Словники тропів, тобто засобів виразності мови, є великою допомогою перекладачеві художньої та публіцистичної літератури, які містять значну концентрацію засобів художньої виразності, шари додаткового змісту слів тощо.

– **за нормативною характеристикою** (словники труднощів та правильностей). Словники такого типу перекладач має використовувати скоріше у якості «чтива на ніч», тоді труднощі, вміщені в словник, перестануть становити для нього проблеми. Утім, під час вирішення спірних питань слововживання словники труднощів є незамінним інструментом.

– **за напрямом викладення матеріалу**, відповідно до форми (зворотні, словники рим) та змісту (ідеографічні, тематичні). Філолог використовує зворотні словники аби простежити продуктивні афікси, а також виявити статистичні дані, для перекладача вони будуть малокорисні. Словники рим просто безцінні для перекладачів поетичної літератури, особливо тих, кому доводиться перекладати на основі наявного чужого підрядкового перекладу. Нарешті, тематичні словники завжди традиційно цінувалися перекладачами як засіб лексичної підготовки до перекладу з тієї чи іншої вузькоспеціальної тематики.

Слід також зауважити, що сучасні електронні словники мають ряд переваг над паперовими. Зважаючи на те, що паперові словники мали неабиякий негативний фактор – кінцевості об'єму, – робити їх якомога повнішими не виходило, оскільки ними було б незручно користуватися. В електронному словникові принципово відсутній фактор обмеженого об'єму словникової статті. Він існує як критерій лише тому, що переобтяження інформацією читача не сприяє засвоєнню інформації. Окрім того, електронні словники за допомогою налаштованої пошукової системи економлять час, який у паперовому словнику піде на перелісування сторінок. Саме тому електронний словник як результат спільної роботи лінгвістів-лексикографів та програмістів зберігає перекладачеві час на пошуки необхідних еквівалентів, і ра-

зом з тим пропонує більшу кількість інформації. Так, наприклад, більшість електронних словників мають словникову базу, яка піддається збагаченню шляхом завантаження додаткових оцифрованих словників, а також редагування і доповнення словникової бази власне користувачем у випадку виявлення ним okazіоналізму або контекстуального значення певного слова.

Прояснивши роль обізнаності у питаннях типології словників для перекладачів та студентів спеціальності «Переклад», переходимо до ще одного аспекту лексикографії, надзвичайно важливого для перекладачів. Обравши потрібний словник за допомогою засвоєних знань з типології, перекладач має вміти адекватно розуміти зміст словникової статті, орієнтуватися в ній, розуміти помітки, спеціалізовані аббревіатури, символи тощо. Для цього у словниках на початку міститься список аббревіатур, що їх використовували укладачі. До нього слід звертатися у випадку появи у статті незрозумілої для перекладача помітки. Бувають ситуації, коли пояснення аббревіатури не приносить перекладачеві розуміння її сутності. Так, у перекладному німецько-українському словнику обов'язково наявна помітка *vt.* або *vi.* біля дієслів. Це скорочення означає латинське *verbum transitivum* та *verbum intransitivum*, або перехідні та неперехідні дієслова. Аби дізнатися, що таке категорія перехідності\ неперехідності дієслова, перекладач має звернутися до лінгвістичного енциклопедичного словника, де буде розтлумачено значення цього феномена.

Принципами, на яких базується лексикографія, перекладач має користуватися і у випадку складання власноруч глосаріїв, тематичних словників та ін.

Підбиваючи підсумки, слід сказати, що лексикографія як дисципліна становить важливу частину необхідного інструментарію перекладачів, оскільки:

- за допомогою типології словників перекладач може визначити, який саме словник йому потрібно використовувати у даний конкретний момент і тим зберегти собі час на роздуми і пошуки;
- вправне користування словниковою статтею дозволить перекладачеві отримати максимально повну інформацію про слово, словосполучення або значиму частину мови, яка викликала у нього питання;
- лексикографічні знання стануть у пригоді під час складання власних глосаріїв, обробки текстів і под.

Висновки. Лексикографічній справі, при всій її корисності, нечасто надається належне розкриття на філологічних факультетах у вищих навчальних закладах, незважаючи на те, що у підготовці спеціалістів з лінгвістики вона є корисним додатком до списку навичок майбутнього спеціаліста. В галузі ж перекладу базові знання з лексикографії не можуть не стати у пригоді, особливо зважаючи, скільки годин перекладачі проводять над словниками, що зумовлює перспективи подальших досліджень і розробок у даному напрямку.

Список літератури:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – Москва: Советская энциклопедия, 1969. – 608 с.
2. Баранов А.Н. Англо-русский словарь по лингвистике и семиотике / А.Н. Баранов, Д.О. Добровольский. – Москва: Изд-во Института РАН, 2003. – 640 с.
3. Бенуас Л. Знаки, символы и мифы / Люк Бенуас. – Москва: Астрель, 2004. – 159 с.
4. Берков В.П. Двухязычная лексикография / В.П. Берков. – Москва: Астрель, 2004. – 123 с.
5. Жеребило Т.В. Словарь лингвистических терминов / Татьяна Васильевна Жеребило. – Назрань: ООО «Пилигрим», 2010. – 486 с.
6. Калашник В.С. Словник фразеологічних антонімів української мови / В.С. Калашник, Ж.В. Колоіз. – Київ: «ДОВІРА», 2004. – 286 с.
7. Карабан В.І. Англійсько-український юридичний словник / В.І. Карабан. – Вінниця: «Нова Книга», 2004. – 1088 с.
8. Карачун В.Я. Російсько-український словник з інформатики та обчислювальної техніки / В.Я. Карачун, Г.Г. Гульчук. – Київ: Видавництво "РОСЬ", 1994. – 363 с.
9. Коломиец Е.А. Русско-немецкий словарь современного молодежного жаргона / Е.А. Коломиец. – Москва: АСТ «Восток-Запад», 2005. – 329 с.
10. Коломієць М.Ф. Словник фразеологічних синонімів / М.Ф. Коломієць, Є.С. Регушевський. – Київ: «Радянська школа», 1988. – 200 с.
11. Кондратюк Т.М. Словник сучасного українського сленгу / Т.М. Кондратюк. – Харків: «ФОЛІО», 2006. – 352 с.
12. Погорелов Б.А. Словарь криптографических терминов / Б.А. Погорелов, В.Н. Сачков. – Москва: Издательство МЦНМО, 2006. – 50 с.
13. Ставицька Л. Український жаргон / Леся Ставицька. – Київ: Критика, 2005. – 494 с.
14. Ступин Л.П. Лексикография английского языка / Л.П. Ступин. – Москва: Высшая школа, 1985. – 167 с.
15. Шанский Н.М. Краткий этимологический словарь русского языка / Н.М. Шанский, Т.В. Шанская. – Москва: Просвещение, 1971. – 542 с.
16. Шило Н. Російсько-український словник. Термінологічна лексика / Ніна Шило. – Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2004. – 212 с.
17. Щерба Л.В. Опыт общей теории лексикографии // Языковая система и речевая деятельность / Л.В. Щерба. – Л.: Наука, 1974. – 428 с.
18. Янко М.П. Топонімічний словник України / М.П. Янко. – Київ: «Знання», 1998. – 430 с.

Греков В.О.

Черноморский национальный университет имени Петра Могилы

РОЛЬ ЛЕКСИКОГРАФИИ В ОБУЧЕНИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАВЫКОВ ПЕРЕВОДА

Аннотация

Данная статья содержит анализ роли такого аспекта лингвистики, как лексикография, в обучении и работе профессионального переводчика. Предоставлены графические данные, наглядно иллюстрирующие материал, причины преподавания данного аспекта в ВУЗах для студентов специальности «Перевод» и на факультетах лингвистической направленности, а также проанализировано на конкретных примерах то, как лексикография представляет интерес для начинающего и профессионального переводчика, и чем именно. Статья содержит толкование базовых понятий, а также конкретные примеры с пояснением необходимости изучения лексикографического материала непосредственно для переводчиков. Исследован также механизм вовлечения языковедческих знаний в процесс перевода. Статья будет интересна как студентам филологических специальностей, так и специалистам в области перевода.

Ключевые слова: языкознание, лексикография, лексикология, перевод, профессиональный переводчик, тезаурус, толковый словарь, энциклопедический словарь.

Hrekov V.O.

Petro Mohyla Black Sea National University

THE ROLE OF LEXICOGRAPHY IN STUDYING AND ENHANCING TRANSLATION SKILLS

Summary

The article features an analysis of the role of Lexicography as a linguistic aspect in the preparation and operation of a professional translator and interpreter. It contains visuals enabling the understanding of the concepts given in the article, basic reasons for lecturing the aspect at universities having “Translation and Interpreting” among their classes at foreign language departments. It also contains the analysis of basic notions of the aspect, as well as illustrative examples of various tools and the explanation of what interest they are for beginners and professional interpreters. The author also studied the mechanisms of outsourcing theoretical data in the process of translation. The article may be of interest both for the students of philology and those employed in the field of translation.

Keywords: linguistics, lexicology, lexicography, interpreting, professional translator, thesaurus, encyclopedia.